

MRF 2022.219

Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse af 6. september 2022, j.nr. 21/08119

Dispensation til oprensning af afvandingsgrøft beliggende i § 3-beskyttet mose ændret til afslag, da forøget afvanding er egnet til at påvirke naturtypen mose negativt, og forbedring af naturpleje med øget mulighed for afgræsning og høslæt ikke kunne opveje den negative påvirkning.

Sagen omhandlede en afvandingsgrøft på E's ejendom med udløb i Omme Å. Ved besigtigelse af arealet i 2021 konstaterede Billund Kommune vegetation i form af liden andemad, manna-sødgræs, rørgræs, dyndpadderok og gifttyde, der er karakteristisk for den beskyttede naturtype mose. Efter ansøgning meddelte kommunen i juni 2021 dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til oprensning af grøften for at undgå forøget forsumpning af havearealer på E's ejendom. Det fremgik af afgørelsen, at den var begrundet i et hensyn om, at oprensning ville afhjælpe gener forårsaget af vandstanden i havearealer, samt at en forøget afvanding ved oprensning ville medføre forbedret mulighed for, at mosen kunne plejes gennem afgræsning og høslæt. Afgørelsen blev påklaget af Danmarks Naturfredningsforening, der bl.a. gjorde gældende, at det var i modstrid med § 3 at tage privatøkonomiske hensyn.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet (formanden) bemærkede, at det fremgår af forarbejderne til naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2, at der skal foreligge særlige omstændigheder for at meddele dispensation fra § 3, hvor en særlig omstændighed kan være, at det ansøgte har en naturforbedrende funktion, men praksis er restriktiv. Nævnet konstaterede, at afgørelsen bl.a. var begrundet i hensyn til afvanding af en privat have, hvilket i sig selv ikke kan begrunde dispensation. Endvidere konstaterede nævnet, at ændring af afvandingsforhold er egnet til at påvirke naturtypen mose negativt, hvilket ikke kunne opvejes af øget mulighed for afgræsning og høslæt. Da en dispensation til oprensning herudover blev vurderet at kunne medføre en uhensigtsmæssig præcedens for lignende sager, ændrede Miljø- og Fødevarerklagenævnet Billund Kommunes afgørelse til et afslag.

Ændring af dispensation til oprensning af grøft i beskyttet mose i Billund Kommune

21/08119

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 2, jf. § 65, stk. 2, jf. § 78, stk. 1.[1]

Miljø- og Fødevareklagenævnet ændrer Billund Kommunes afgørelse af 15. juni 2021 om dispensation til oprensning af eksisterende grøft i beskyttet mose på [Matr.nr. 1], i Billund Kommune, til et afslag.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet[2] og gebyrbekendtgørelsens § 2.[3] Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 23. juni 2021 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af Danmarks Naturfredningsforening.

Klager har anført, at

- dispensationen bør ændres til et afslag,
- sagen er mangelfuldt oplyst,
- der er tale om et uforholdsmæssigt indgribende tiltag begrundet i privatøkonomiske interesser,
- vilkårene tilknyttet den meddelte dispensation er vanskelige at overholde og håndhæve, samt at
- Billund Kommune ved manglende inddragelse af historikken med oprensning af grøften reelt lovliggør, at der ved tidligere opgravning blev deponeret jord i mosen.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.3.

2. Sagens oplysninger

2.1 Ejendommen og området

Sagen omhandler oprensning af en eksisterende afvandingsgrøft på [Matr.nr. 1], der ligger i landzone, lige uden for Sdr. Omme by. [Matr.nr. 1] er del af en landbrugsejendom på i alt ca. 22,5 ha, der har adressen [A1], 7260 Sønder Omme.

Det beskyttede vandløb Omme Å løber langs den sydlige grænse af [Matr.nr. 1]. På matriklen ligger et stuehus og flere tiloversblevne landbrugsbygninger.[4] Det ses af højdekurver, at der er en skråning lige syd for bygningerne. Grøften, der ønskes oprenset, har udløb i Omme Å og ligger mellem bygningerne på [Matr.nr. 1] og åen. Grøften ligger inden for et areal på 19.636 m², på [Matr.nr. 1], der er registreret som beskyttet mose i Danmarks Miljøportal.[5]

Langs Omme Å ligger sammenhængende arealer, der er registreret som beskyttet natur i form af eng, mose og overdrev. Den registrerede mose på den sydlige del af [Matr.nr. 1] ligger i sammenhæng med arealer registreret med beskyttet eng og overdrev.

Det nærmeste Natura 2000-område er Borris Hede (N67),[6] der ligger i en afstand af ca. 11 km fra grøften.

2.2 Den påklagede afgørelse

Billund Kommune har den 15. juni 2021 meddelt dispensation til oprensning af afvandingsgrøften, der ligger i en beskyttet mose. Afgørelsen er truffet efter naturbeskyttelseslovens § 3, jf. § 65, stk. 2. Dispensationen er givet på en række vilkår, herunder vilkår om, at grøften må oprenses til en dybde på 0,5-0,6 m under terræn, faldende til maksimalt 0,7 m under terræn ved udløbet i Omme Å, samt til en bredde på maksimalt ca. 1 m.

Det fremgår af sagens oplysninger, at ejendommens ejer den 15. marts 2021 har søgt om dispensation til at oprense den eksisterende afvandingsgrøft. Ifølge ansøger er ønsket om oprensningen begrundet i, at der springer en kilde omtrent midt i engen, hvorfor der er behov for afvanding for at sikre fortsat græsning af arealet og for at hindre forsumpning af den private have. Ansøger har endvidere oplyst, at der i 2009 blev meddelt dispensation til oprensning af grøften.

Billund Kommune har besigtiget ejendommen den 11. maj 2021. Arealet er beskrevet som vådt, og ifølge kommunen er afvandingstilstanden stærkt påvirket af vandstanden i Omme Å. Efter kommunens beskrivelse er der i *grøften* vegetation bestående af liden andemad, manna-sødgræs, næb-star, dyndpadderok, gifttyde og sump-snerre, mens vegetationen i *mosen* primært er domineret af rørgræs. Et mindre område i mosen, mellem grøften og et pilekrat, indeholder mere varieret plantevækst med karakteristiske moseplanter som almindelig star, kragefod, kærranunkel, næb-star og hundehvene. I kanten af mosen er almindelig mjøddurt og skovkogleaks.

Billund Kommune har anført, at grøften primært har betydning for vandstandsforholdene i haven, og det er kommunens samlede vurdering, at oprensning af den eksisterende afvandingsgrøft primært vil afhjælpe gener som følge af vandstanden i ejendommens have. Kommunen har vurderet, at en let øget afvanding af mosen vil forbedre mulighederne for, at mosen kan plejes med afgræsning eller høslæt. Kommunen har lagt vægt på, at oprensning udført på de givne vilkår ikke vil påvirke naturtilstanden i mosen. Hertil er det kommunens vurdering, at hvis oprensningen kombineres med øget afgræsning, vil det være naturforbedrende.

Det er videre Billund Kommunes vurdering, at det ikke er sandsynligt, at det ansøgte projekt kan medføre en væsentlig påvirkning af det nærmeste Natura 2000-område, Borris Hede, der ligger i en afstand af ca. 11 km. Kommunen har derudover vurderet, at projektet ikke vil have negativ påvirkning på bilag IV-arter. Kommunen har anført, at der ikke er detaljeret kendskab til arternes udbredelse, og at der ikke er kendte forekomster inden for 1 km. Endelig har kommunen vurderet, at projektet ikke vil forringe levevilkårene for kendte forekomster af rødlistede plante- og dyrearter

2.3 Klagens indhold

Klager har anmodet Miljø- og Fødevarerklagenævnet om at ændre kommunens dispensation til et afslag.

Efter klagers opfattelse er sagen mangelfuldt oplyst og vilkårene fastsat i dispensationen vanskelige at overholde og håndhæve. I klagen er desuden anført, at mosen er særdeles artsrig og velbevaret. Klager har henvist til, at 10-20 % af området blev betegnet som fattigkær med hængesæk efter en besigtigelse i 2001, samt til, at kommunen efter en besigtigelse i 2013 betegnede mosen som artsrig med 31 stjernearter og heraf 4 indikatorarter. Ifølge klager er det usandsynligt, at der skulle springe en kilde i en lavning i mosen, og dertil virker det omsonst at grave sig til en mindre våd mose, når Omme Å dikterer graden af fugtighed.

Klager har anført, at fugtigheden tilsyneladende ikke var til hinder for afgræsning i et ukendt åremål før 2021, og at det ikke er dokumenteret, at der igen skal ske afgræsning, eller at indgrebets skade bliver opvejet af positive tiltag. Det er klagers opfattelse, at sagen udelukkende hviler på privatøkonomiske overvejelser, som normalt ikke bør tillægges værdi ved vurderingen af, om der kan meddeles dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3.

Videre har klager anført, at luftfotos viser, at der i 2010 blev gravet en åben rende med en bredde på 5-6 m ved en opgravning, der med deponering af opgravet materiale i mosen påvirkede et areal på 1.300 m² negativt. Ved ikke at omtale dette forhold, lovliggør Billund Kommune reelt, at der ved tidligere opgravning blev deponeret jord i mosen.

2.4 Billund Kommunes bemærkninger til klagen

Billund Kommune har den 9. juli 2021 bemærket til klagen, at en ny oprensning kræver dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, da der er gået 12 år siden seneste oprensning af grøften. Kommunen har ved vurdering af dispensationen lagt vægt på, at der er tale om en eksisterende grøft, der før 2009 er blevet oprenset jævnlige.

Om de hydrologiske forhold har Billund Kommune anført, at ansøgers oplysning om, at der vælder kildevand op i mosen, ikke er verificeret. Videre har kommunen anført, at grøftens primære funktion er at afvande haven, der også er påvirket af trykvand fra skrænten nord for grøften, samt at der i vinterperioden står vand i størstedelen af mosen.

Billund Kommune har oplyst, at mosen tidligere har været afgræsset med heste, og at grøften har bevirket, at vinteroversvømmelser i mosen blev ledt til åen, hvorved det blev muligt at sætte dyr på arealet tidligere på sommeren. Det er kommunens vurdering, at oprensning til dimensioner som beskrevet i vilkårene for dispensationen, og som svarer til grøftens hidtidige

dimensioner, ikke ændrer vandstanden i mosen eller mosens plantesamfund. Kommunen har anført, at dispensationen er givet for at sikre, at de stillede vilkår for oprensning bliver overholdt.

Endvidere har Billund Kommune oplyst, at der ikke er konkrete planer om at genoptage afgræsning af området. Derfor skal kommunens bemærkning om eventuel forbedring af mosen ved afgræsning ikke ses som en begrundelse for dispensationen.

2.5 Andre bemærkninger til klagen

I et høringssvar af 2. juni 2022 til Miljø- og Fødevareklagenævnet har ansøgeren bemærket, at der springer en kilde, hvorfra vand dels løber ud i mosen og dels ud i åen via en anden grøft end afvandingsgrøften, der ønskes oprenset. Ifølge ansøger vil det være umuligt at have afgræsning med kreaturer og heste, hvis der ikke sker vedligehold af afvandingsgrøften. Det vil ifølge ansøger også betyde, at gråpil vil brede sig i området.

Ansøger har oplyst, at afvandingsgrøften har eksisteret siden ca. 1953, at den i 2010 blev rensat for grøde og sivvækst, og at den ikke er uddybet eller udvidet.

3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

Efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 2, må der ikke foretages ændringer i tilstanden af bl.a. moser og lignende, når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med naturlige søer på over 100 m², er større end 2.500 m² i sammenhængende areal.

Efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2, kan der i særlige tilfælde meddeles dispensation fra forbuddet i § 3.

Det følger af bemærkningerne til naturbeskyttelsesloven,[7] at der skal foreligge særlige omstændigheder, før der kan meddeles dispensation til foranstaltninger, som ændrer tilstanden i de beskyttede naturtyper, når ændringerne er væsentlige eller i strid med ønsket om at opretholde de pågældende naturtyper som sådanne, idet reglerne er udtryk for en generel samfundsmæssig interesse i, at de beskyttede naturtyper opretholdes. En væsentlig jordbrugs- eller anden almindelig økonomisk interesse er således ikke i sig selv tilstrækkelig til at begrunde en dispensation. Der må, for at et indgreb i områdets tilstand eventuelt kan accepteres, tillige være tale om et område, som ud fra naturbeskyttelsesmæssige hensyn vurderes som uden særlig interesse, eller om et indgreb, der i sig selv ikke skønnes at medføre nogen afgørende forrykning af tilstanden i området. Derudover forudsættes det, at en dispensation ikke vil skabe en uheldig og uønsket præcedens for den fremtidige administration af § 3-beskyttelsen i området.

En særlig omstændighed, der kan begrunde dispensation, kan ifølge lovbemærkningerne f.eks. være, at der er tale om natur uden særlig fredningsmæssig interesse, eller at et ansøgt indgreb har en naturforbedrende funktion.

Miljø- og Fødevareklagenævnets praksis er i overensstemmelse med lovbemærkningerne restriktiv.

Ved afgørelsen har Miljø- og Fødevareklagenævnet lagt til grund, at den omhandlede grøft ligger i en beskyttet mose, og at oprensningen udgør en tilstandsændring, der kræver dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at der ikke foreligger særlige omstændigheder i denne sag, der kan begrunde en dispensation fra forbuddet i naturbeskyttelseslovens § 3 til den ansøgte oprensning af grøften.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har vurderet, at en oprensning af grøften vil kunne ændre afvandingsforholdene i den beskyttede mose og dermed påvirke naturværdien af mosen negativt. Det er desuden nævnets vurdering, at en eventuel forbedring af muligheden for afgræsning af arealet ikke kan opveje den negative påvirkning af mosen som naturtype, som en ændring i afvandingsforholdene vurderes at kunne medføre. Videre har nævnet lagt vægt på, at det ansøgte er begrundet i hensynet til en øget afvanding af den private have, hvilket ikke i sig selv kan begrunde en dispensation.

Endelig har Miljø- og Fødevareklagenævnet lagt vægt på, at praksis er restriktiv, og at en dispensation vil kunne medføre uhensigtsmæssig præcedens i lignende sager om dispensation til indgreb i beskyttet natur af hensyn til private haver.

Som følge af Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om afslag på dispensation har nævnet ikke fundet anledning til at behandle det af klager anførte om sagens oplysning og om vilkårene i Billund Kommunes afgørelse.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker, til det af klageren anførte om deponering af materiale efter opgravning i 2010, at kommunerne er tilsynsmyndighed i forhold til beskyttede naturtyper efter naturbeskyttelseslovens § 3, jf. naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 1. Spørgsmål om en kommunes udøvelse af tilsynsforpligtigheden kan ikke påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, jf. § 78, stk. 1, 2. pkt.

3.2 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet ændrer Billund Kommunes afgørelse af 15. juni 2021 om dispensation til oprensning af eksisterende grøft i beskyttet mose på [Matr.nr. 1], i Billund Kommune, til et afslag.

---

[1] Lovbekendtgørelse nr. 1986 af 27. oktober 2021 om naturbeskyttelse.

[2] Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet, som ændret ved lov nr. 900 af 21. juni 2022 om ændring af museumsloven, lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet og forskellige andre love.

[3] Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

[4] BBR, som kan ses på Den Offentlige Informationsserver, OIS, <https://www.ois.dk/default.aspx>.

[5] Arealinformation på Danmarks Miljøportal,
<https://arealinformation.miljoeportal.dk/html5/index.html?viewer=distribution>.

[6] Natura 2000-plan 2016-2021, Borris Hede, Natura 2000-område nr. 67, habitatområde H60, fuglebeskyttelsesområde F37.

[7] Lovforslag nr. 70 fremsat den 24. oktober 1991, afsnit 7.

Sag:

21/08119

Dato:

6. september 2022.

Emner:

NBL - beskyttede ...

Miljø- og Fødevareklagenævnet (<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foedevareklagenaevnet/>) •
Nævnenes Hus • Toldboden 2 • 8800 Viborg • Tlf. nr.: 72 40 56 00 • CVR: 37795526 • mfkn@naevneneshus.dk
(<mailto:mfkn@naevneneshus.dk>)
Tilgængelighedserklæring (<https://www.was.digst.dk/mfkn-naevneneshus-dk>)